

mindjárt elkezdték. Szeressétek önmagatokat! Úgy is magatokat szeretitek. Én is. Azért a csikorgás a csontban, a hempergés a pázsiton, a bubogás a téren, a sajgás a mellkasban. Nem fogok fejre állni, riszálni előttem. Üljetek le. Hallgassatok.

Érzeleg, érzelmeskedik, nyafog. Hogy elszúrták, hogy tönkretették, hogy oda lett. Hogy így kellett volna, úgy kellett volna, s hogy ő megkérdezte, megmondta. S hogy ez itt menthetetlen. Butaság, gyávaság, erőszak, sors. S mintha egy gombot nyomna meg, elsötétedik, remegni kezd az egész. Valami olyasmit tud, öntudatlanul, mint a szél, ami megrezgeti az ablakot, izzani serkenti a parazsat, de ha kinézünk, a saját arcunkat látjuk az üvegben, s ki se alszik, tovább se terjed, ami tűz. És sajgunk és rettegünk, amíg oda nem vágunk a saját képünkbe, amíg szét nem rúgjuk a parazsat, amíg hátat nem fordítunk. Van, aki sohase mondja ki. Fölhúzza a falat, betetőzi, begyűjt, leereszti a redőnyt, ül a kályha előtt, árad belőle. Mint a kiéhezett állat, mint a csillagos ég. Éppen beleillik a lyukba, azonos önmagával. Tölt egy pohár bort, beleszagol az illatába, megízleli, újra megízleli, csak aztán kortyol bele, lassan issza meg. Akkor érzi csak, amikor odanyomja a homlokához az üres poharat.

Térey János

A VISSZATÉRT FÖLD

1

Csonka deszkaszálon kuporogtam,
úgy eveztem – mennydörgött, s jégdarabkák
doboltak tar koponyámon, föl se vettem,
elém egy rév se szórta fényeit –,
s partra buktam végül Debrecenben.
A partmenti pagony ösvényein
lopóztam aztán egyre beljebb
– nagy volt az éj, Uram,
nagy volt az éj fiadnak,
de elkerülte a tórt és a vermet –;
jó embereimet egy nedves tisztáson találtam,
egünkön karéjt vont lusta felleg,
kúszunk együtt a Belváros felé
nesztelenül cikázva, jó Uram.

Missziónk a konok alföldi homályba
a mécszet és a világító ígét hozta el.
Mi voltunk a fölkent szabadítók;
hajnalra bekerítettük a várost,

elállva minden nyiladékot, szűk egérutat.
Pezsgő fröccsent szét, poharunk emeltük
a győzelemre, és ittunk a medve
bőrére előre, fickósan ünnepeltünk –
mi, hajdani debreceni emberek, toroztunk
a hortyogó, bűnös város alatt.

Virradatig vártunk, s nem tovább. –
Délre gigászi küzdelemben
szétziláltuk a vastagnyakuak
kereplős, kapás-kaszás táborát,
a zsíros civist, a pökhendi hajdút
kacagva vágtuk állon,
átkeltünk a tuskés, tövises Városárkon.

2

Itt tollászkodtunk – tegnap, tegnapelőtt –, vézna lurkók,
kullogtunk Debrecen bádoggégerei alatt.
Négy-öt magyar összehajolt, obskúrus csapat,
csatáztunk, program nélkül, képzetlen fajankók,
s ért minket itten annyi ferde szó
– „mihaszna népség”, „korcs növendékek”, „reakció” –,
és a többi bájtalan bók.
Gondoskodott arról a magisztrátus („istenuccse!”):
ne tölthessünk itt egyetlen dús esztendőt se.

...Emlékszem, a Szent Anna utcán
fapados villamosok zörögtek velünk
(a sínpárokra is keresztet rajzoltak azóta, úgy ám).

Nem válhatott vérré bennünk a homoki vinkó,
nem ölelhattünk asszonyt Debrecenben. –
Legációba mentünk, véghezvinni dolgainkat,
s külhonban is, a Péterfiától ötszáz mérföldre is
a csárdás üteme remegtette meg izmos tagjainkat. –
Nem kívánkozott vissza ide se testem, se lelkem.

3

Visszatértünk, hogy képviseljünk, jó Uram.
Méltók voltunk medvére menni, cimered emelni.
Tolmácsoljuk hát üzeneted boldogan,
akkor is, hogyha civisnők és civisek
körében nem lesz foganatja semmi:

4

„Mától másképp lesz, emberek.
Ismét egész a Csonkatemplom,
fogadja fázó lelketek.
Majális lesz a Tóció-parton:
sörözve örvendeztetek.
Korzó a büszke Piac utca,
és a sintelen tereket
hat villamos újból befutja,
szélesre tárja kapuit
a nagyerdei lacikonyha.

A Délibáb megérkezik
indóházi csarnokotokba,
ott várja követségeket.
Másképp lesz mától, emberek.”

Nemes Nagy Ágnes–Lengyel Balázs

ERDÉLYI ÚT (II)

1956. augusztus–szeptember

Kolozsvár. Találkozás Kelemen Lajossal. Augusztus 28., kedd

Azt mondták, nyolcvanéves, és rengeteg történetet tud, pletykát, adomát a múltból. Pocakos, joviális öregurat vártam, egy megelevenedett Mikszáth-képet, a jubileum korából, s jött helyette egy szikár, inas, Áprily-féle tanáralak, olyan kemény, hogy még a nyolc évtized se kezdte ki. Csak ahogy beszél, ahogy mindenről minden eszébe jut, látni, hogy mégis kikezdte már az öregség. Szidja a székelyeket, hogy nyakasok, egykettő megharaguszna egymásra, s aztán elmesél magáról egy-két történetet (a vissza nem adott Puskin-kötetről szólót például), s kitűnik, őt is hasonló fából faragták. Ágnes meg is jegyzi: a visszahúzódásaiban, a görcseiben rokon Áprilyval. Konzervatív ember, annak mondja magát, s a román augusztus 23-t, a kiugrás napját, az áruulás napjának nevezi. Lásd: Áprily: – Én már ’45 után tudtam, hogy vége, nem írok többet.

Előtte az íróasztalon az 1600-as évekből való vármegyei jegyzőkönyvek, naphosszat olvassa a nehezen betűzhető latin kézírást, hogy egy tisztí névtár majd megszülethesen belőle. Ó, kutatói alázat! – Én persze már azt nem érem meg – mondja. Bethlen Miklósról sok mindent tud, amit én is tudok, még másnap is megfog, hogy egy levelére figyelmeztessen, amit idén adtak ki először. Ő huszonöt éve olvasta. Sajnos a huszti szerelemről nem maradt fenn anekdota. XIV. Lajos levele sincs meg. Elmondja: Beth-